

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงิน ที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

ศรายุทธ เรืองสุวรรณ

Account Analyst ธนาคารไทยพาณิชย์

บทนำ: ในการตัดสินใจที่จะลงทุนในหลักทรัพย์ที่บริษัทต่างๆ เสนอขายแก่ประชาชนทั่วไปนั้น ผู้ลงทุนควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทนั้นอย่างละเอียดรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจเพราะการลงทุนในแต่ละครั้งย่อมมีความเสี่ยงประกอบกันเสมอและยังผูกพันทรัพยากรของตนอีกด้วย ทั้งนี้ ผู้ลงทุนควรใช้ข้อมูลที่มีความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุน คือ รายงานการเงินหรือการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีและการเงินที่บริษัทนำเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งรายงานการเงินดังกล่าว หมายถึง ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลการดำเนินงานที่บริษัทเผยแพร่ให้สาธารณชนรับทราบว่าเป็นนักลงทุน นักวิเคราะห์ หรือแม้แต่หน่วยงานที่กำกับดูแล และรายงานการเงินรวมเองการเงินเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรายงานด้วย

ข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ปรากฏอยู่เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงิน ได้แก่ ผลการดำเนินงานของบริษัท (Company's Performance) การวัดผลการดำเนินงานทางธุรกิจมีประโยชน์ใน 2 สถานะ คือ การประเมินผลการดำเนินงานในอดีต (Evaluating Past Performance) ที่บริษัทสามารถสร้างมูลค่าได้ในเวลาที่ผ่านมา และการพยากรณ์ผลการดำเนินงานในอนาคต (Forecasting Future Performance) ของบริษัทว่าจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากน้อยเท่าใด ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของบริษัทโดยปกติ ได้แก่ กำไร (Earnings) หรือกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Operating Cash Flows) คนทั่วไปมักมองกระแสเงินสดว่าเป็น

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ดีเพราะเงินสดเป็นสิ่งสำคัญของบริษัท แต่การใช้กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานนั้นมีปัญหาในเรื่องของความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับกระแสเงินสดรับจ่ายของบริษัท ดังนั้น ภาพของผลการดำเนินงานที่ใช้กระแสเงินสดเป็นมาตรวัดจึงได้ภาพที่เลือนรางและการนำไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการลงทุนในบริษัท อาจเกิดปัญหาหรือควรใช้อย่างระมัดระวัง อย่างไรก็ตามกำไรซึ่งเป็นตัววัดผลประกอบของบริษัทอีกตัวหนึ่งมีความสามารถจับปัญหาความไม่สอดคล้องของการดำเนินงานกับเงินสดที่เกิดขึ้นได้ เพราะกำไรเป็นผลสรุปของการวัดผลการดำเนินงานที่มีหลักว่าเมื่อ

วารสารวิชาชีพบัญชี
ปีที่ 1 ฉบับที่ 2
(ตุลาคม 2548)
หน้า 106-122

กิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น บริษัทต้องรับรู้กิจกรรมโดยการบันทึกการดำเนินงานดังกล่าวในระบบบัญชีแม้บริษัทยังไม่ได้รับหรือจ่ายเงินสดก็ตามเพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่แท้จริงที่สอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น หลักเกณฑ์ดังกล่าวรู้จักกันในชื่อของ “เกณฑ์คงค้างหรือเกณฑ์สิทธิ” (Accrual Basis) ดังนั้นกำไรจึงเป็นตัววัดผลการดำเนินงานที่มีประโยชน์กว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน¹

แต่ปัญหาของการใช้และแปลผลข้อมูลกำไรยังคงดำรงอยู่ จึงมีนักวิชาการหลายคนพยายามนิยามคำว่า “กำไร” ให้ชัดเจนลงไปเพื่อให้ผู้ใช้รายงานการเงินสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีคุณภาพ เพราะวัตถุประสงค์ของการนิยามกำไรก็ เพื่อให้ผู้ใช้รายงานการเงินสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของบริษัทในอนาคตและเปรียบเทียบกับกำไรในอดีต โดยเราสามารถนิยามกำไรโดยมีความหมายดังต่อไปนี้ 1) ผลกำไรจากการดำเนินงานหลักของบริษัท (Core Operating Earnings) 2) ผลกำไรของรายการที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (Recurring Earnings) หรือ 3) ผลกำไรของรายการที่อยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัท (Controllable Earnings) แต่การกำหนดความหมายของกำไรที่ชัดเจนลงไปอาจมี ปัญหาในทางปฏิบัติในการเปรียบเทียบระหว่างบริษัท ดังนั้น จึงไม่ควรมีการกำหนดความหมายตายตัวของกำไร² และกำไรที่นำเสนอในรายงานการเงินก็ยังคงมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ก่อนที่ผู้ใช้รายงานการเงินจะนำข้อมูลกำไรในรายงานการเงินไปใช้ควรจะทำการศึกษาประเมินคุณภาพของกำไร (Quality of Earnings)

คุณภาพของกำไร หมายถึง ความเชื่อถือได้ในตัวเลขกำไรที่รายงานโดยบริษัทที่ผู้ใช้รายงานการเงินสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของบริษัทในอนาคตได้อย่างแม่นยำเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้

รายงาน บางบริษัทอาจใช้ประโยชน์จากการเลือกใช้วิธีการทางบัญชีเพื่อรายงานกำไรให้สูงในระยะสั้น ซึ่งตรงกันข้ามกับที่ควรจะเป็น เช่นนี้สามารถกล่าวได้ว่า คุณภาพของกำไรที่รายงานออกมาทำนองเดียวกันหากบริษัทมีกำไรที่รายงานในงวดหนึ่งแล้ว แต่กำไรจากรายการที่มีได้เกิดขึ้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง อาจพิจารณาได้อีกเช่นกันว่าคุณภาพของกำไรนั้นจะ

ตัวชี้วัด “คุณภาพของกำไร”

1. การวัดมูลค่ากำไร (Earnings Measurement)

1. เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) VS. เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis)

ศักยภาพหรือความสามารถของระบบบัญชีที่จะกำหนดกฎเกณฑ์การวัดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Value-Added) ที่มีความถูกต้อง (Accuracy) และมีความเชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินงานกิจกรรมทางธุรกิจของบริษัทที่ได้ดำเนินการระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินผลประกอบการของบริษัท ในการวัดผลประกอบการหรือผลการดำเนินงานของธุรกิจนั้น เกณฑ์การวัดที่เป็นรูปธรรมและเกิดขึ้นเองโดยสามัญสำนึกสำหรับคนส่วนใหญ่ คือ กระแสเงินสดเข้าสุทธิ (กระแสเงินสดเข้า-กระแสเงินสดออก) ที่บริษัทสามารถสร้างขึ้นมา ได้ระหว่างงวดดำเนินงาน แต่กระแสเงินสด (Cash Flows) นั้นมิได้สะท้อนผลการดำเนินงานที่เป็นกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ (Economic Activity) ของบริษัทที่เกิดขึ้นในงวดเวลาประกอบธุรกิจอย่างแท้จริง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความไม่สอดคล้องกันระหว่างการเกิดขึ้นของรายการทางเศรษฐกิจกับกระแสเงินสดส่งผลให้การวัดผลประกอบการของบริษัทไม่เห็นภาพที่แท้จริงอย่างชัดเจน ดังนั้น เกณฑ์เงินสดจึงวัดผลกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

¹ งานวิจัยของ Patricia M. Dechow เรื่อง Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance The Use of accounting accruals ปี ค.ศ. 1994 Journal of Accounting and Economics Vol.18 p. 3-42.

² นิยามของกำไร อธิบายในบทความเรื่อง “งบกำไรขาดทุนรูปแบบใหม่” โดย ผศ.กอบแก้ว รัตนอุบล ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการบัญชี ฉบับที่ 1 หน้า 38-46 ปี พ.ศ. 2548

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้ง่ายงานภายนอกบริษัท

นักวิเคราะห์เรียกปรากฏการณ์ที่เป็นผลมาจากประเด็นดังกล่าวว่า “ปัญหาเงื่อนไขเวลา” (Timing Problem) ตัวอย่างที่เห็นได้ในกรณีนี้ เช่น เมื่อบริษัทขายสินค้าแก่ลูกค้าเป็นเงินเชื่อโดยให้ระยะเวลาในการให้สินเชื่อ 90 วัน บริษัทจะสามารถบันทึกรายได้จากการขายสินค้าจากธุรกรรมนี้ก็ต่อเมื่อผ่านพ้นระยะเวลาที่ให้สินเชื่อแล้วและได้รับการชำระค่าสินค้าตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้ เป็นต้น ประเด็นสำคัญจากตัวอย่างข้างต้น คือ เนื้อหาทางเศรษฐกิจได้เกิดขึ้นเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าเรียบร้อยแล้วแต่การรับรู้รายการไม่สอดคล้องกับเนื้อหาทางเศรษฐกิจที่ปรากฏด้วยเงื่อนไขอันเกิดจากการรอรับชำระเงินสดจากลูกค้า เหตุผลที่อธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวได้ คือ เกณฑ์เงินสดสนใจเฉพาะการรับและจ่ายเงินสดจริงๆ เท่านั้นโดยมิได้สนใจการดำเนินธุรกิจที่แท้จริงที่เกิดขึ้นของบริษัท

วงการวิชาชีพบัญชีได้ตระหนักถึงปัญหาเงื่อนไขเวลาที่เกิดขึ้นจากเกณฑ์เงินสดอย่างยิ่ง นักบัญชีจึงได้พยายามออกแบบกฎเกณฑ์การวัดผลการดำเนินงานที่ขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไปโดยการจัดสร้างระบบบัญชีที่วัดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรมจริงๆ หน่วกรรมที่กล่าวข้างต้นนี้ นักบัญชีในปัจจุบันรู้จักกันเป็นอย่างดี นั่นคือ การบัญชีที่ใช้เกณฑ์คงค้างเป็นกฎเกณฑ์การบันทึกข้อมูลและวัดผลการดำเนินงานของกิจการ โดยหลักการประการสำคัญ คือ เมื่อเหตุการณ์ที่มีเนื้อหาทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นกับกิจการเมื่อใดก็ตามให้วัดผลการดำเนินงานนั้นโดยการรับรู้รายการในสมุดบัญชีของกิจการทันที ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่บริษัทใช้เกณฑ์คงค้างเป็นเกณฑ์วัดผลการดำเนินงานย่อมดีกว่าการใช้เกณฑ์เงินสดเนื่องมาจากเกณฑ์คงค้างได้ปรับปรุงกระแสเงินสดให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นดังนี้

1) การเลื่อนการรับรู้ค่าใช้จ่ายโดยการบันทึกเป็นสินทรัพย์เมื่อเงินสดที่จ่ายออกไปนั้นบริษัทยังมิได้รับประโยชน์หรือยังมิได้รับโภคทรัพย์การที่จ่ายซื้อ (Prepaid Expense)

2) การเลื่อนการรับรู้รายได้โดยการบันทึกเป็นหนี้สินสำหรับเงินสดที่ได้รับมาแต่บริษัทยังมิได้ให้บริการหรือทำงานให้ (Unearned Revenue)

3) การรับรู้รายการเป็นค่าใช้จ่ายโดยกาบันทึกหนี้สินจากเหตุการณ์ที่บริษัทได้รับประโยชน์หรือเซทรัพย์มาแล้วแต่ยังมิได้จ่ายเงินออกไป (Accrued Expense)

4) การรับรู้รายการเป็นรายได้โดยกาบันทึกสินทรัพย์สำหรับเหตุการณ์ที่บริษัทได้ให้บริการหรือทำงานแล้วเสร็จแต่ยังมิได้รับเงินเข้ามา (Accrued Revenue)

ในบางครั้งการปรับปรุงกระแสเงินสดในรูปแบบทั้ง 4 ประเภทที่กล่าวในข้างต้นสามารถวัดค่ารายการได้ง่ายหรือวัดค่าได้โดยไม่ลำบาก และการปฏิบัติเช่นนี้ย่อมเป็นการแก้ไขข้อเสียของการวัดผลการดำเนินงานด้วยกระแสเงินสดเข้า-ออกอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าเกณฑ์คงค้างจะไม่มีจุดอ่อนเลย ยังคงมีข้อถกเถียงจำนวนไม่น้อยเกี่ยวกับการใช้เกณฑ์คงค้างสำหรับบางรายการ เช่น การลดลงอย่างรวดเร็วของมูลค่าสินทรัพย์ที่ไม่สะท้อนตามการเสื่อมค่าที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เป็นต้น รายการดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความยากลำบากในการบันทึกข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลของเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจนั้นสะท้อนภาพของการดำเนินงานและสถานะทางการเงินของบริษัทอย่างถูกต้องและสถานการณ์ดังเช่นที่นำไปสู่ปัญหาเกี่ยวกับการแสดงมูลค่าของรายการซึ่งเรียกว่า “ปัญหาการวัดค่า” (Measurement Problem) ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้จะเชื่อมโยงไปสู่หลักเกณฑ์การรับรู้รายได้ของบริษัทว่า กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ควรจะรับรู้เป็นจำนวนเงินเท่าใด เช่น ในภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การรับรู้รายได้จะเกิดขึ้นจากการประมาณการความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ดังนั้นรายได้อาจขึ้นอยู่กับวิธีการคำนวณและวิจารณ์งานของผู้ที่ประเมิน จึงก่อให้เกิดปัญหาการวัดค่าอย่างชัดเจน เป็นต้น

2. ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) VS. ความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Reliability)

ในการออกแบบและจัดทำระบบการวัดผลการดำเนินงานที่แสดงผลกำไร คณะกรรมการหรือเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ร่างมาตรฐานการบัญชีที่ใช้โดยทั่วไปจะต้องทำการปรับสมดุล (Balance) หรือต้องคำนึงถึงการได้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) อยู่บ่อยครั้งระหว่างการวัดค่ามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจของการประกอบธุรกรรมที่ถูกตั้งซึ่งโดยปกติแล้วมักจะเกี่ยวพันกับการตัดสินใจในการวัดผลการดำเนินงานกับการได้รับข้อมูลประกอบการที่มีความน่าเชื่อถือ การปรับสมดุลระหว่างความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจกับความเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นกฎที่รับรู้เป็นการทั่วไปว่าเรื่องเช่นนี้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากผลสืบเนื่องของการเลือกใช้กฎเกณฑ์การวัดผลการดำเนินงาน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

- หากใช้เกณฑ์เงินสดซึ่งมีปัญหาเรื่องเวลา แต่ข้อมูลทางบัญชีจะมีความเชื่อถือได้ เช่น บริษัทจะรับรู้รายได้ด้วยจำนวนเงินสดที่ได้รับจากการขายซึ่งมีมูลค่าสินค้าหรือบริการที่ชัดเจน เป็นต้น แต่ข้อมูลทางบัญชีจะไม่สามารถนำมาตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมเนื่องด้วยเกณฑ์ที่ใช้วัดไม่ได้สอดคล้องกับกิจกรรมทางธุรกิจ

- หากใช้เกณฑ์คงค้างซึ่งมีปัญหาการวัดค่า แต่ข้อมูลทางบัญชีจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจสำหรับผู้ใช้อข้อมูล เช่น บริษัทรับรู้รายได้เมื่อกระบวนการการขายเสร็จสมบูรณ์ แม้ยังมิได้รับชำระเงินก็ตาม ย่อมนสะท้อนการดำเนินธุรกิจที่แท้จริง เป็นต้น แต่ข้อมูลที่นั้นไม่ใช้ในการตัดสินใจนั้นย่อมให้ความน่าเชื่อถือน้อยลง เนื่องจากปัญหาการวัดค่าที่ในหลายๆ ครั้งพิจารณาเฉพาะของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลในการกำหนดมูลค่าของธุรกรรม

ผลกระทบที่สำคัญของปรากฏการณ์ได้อย่างเสียอย่างระหว่างความถูกต้องเชิงเศรษฐกิจของข้อมูลกับข้อมูลที่เป็นรูปธรรมในการวัดค่าอย่างชัดเจน ยังผลให้เกิดภาวะที่

มีการบิดเบือนในกระบวนการวัดผลประกอบการและกำไร อยู่บ่อยครั้ง

2. ความยั่งยืนของกำไร (Earnings Sustainability)

การจะประเมินว่ากำไรที่นำเสนอในรายงานงบการเงินเป็นข้อมูลที่ดีในการประเมินความยั่งยืนของกำไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย แต่ประเด็นหลักๆ ที่ไม่ควรมองข้ามสำหรับการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์นั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือเป็นปัจจัยของบริษัทหรือไม่โดยการสังเกตในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือรายงานที่เปิดเผยข้อมูลการประกอบธุรกิจในรอบปี เช่น รายงานประจำปี เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้นักวิเคราะห์หรือผู้ใช้งายงานสามารถพิจารณาถึงความยั่งยืนของกำไรและทำการปรับปรุงข้อมูลทางการเงินที่มีความเหมาะสมและเกื้อหนุนให้กำไรที่รายงานมีคุณภาพมากกว่าเดิม ข้อพิจารณาที่ผู้ใช้งายงานควรตระหนักในเรื่องการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อกำไรที่แสดงในรายงานการเงินมีดังต่อไปนี้

การดำเนินงานที่ยกเลิก (Discontinued Operations)

เมื่อบริษัทได้ตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์โดยการออกจากสายงานธุรกิจหรือยกเลิกส่วนงานดำเนินงานบางประเภท การปฏิบัติดังเช่นที่ว่านี้เรียกว่า การยกเลิกส่วนงานดำเนินงาน ในรายงานการเงินซึ่งมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 54 เรื่องการดำเนินงานที่ยกเลิกกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ส่วนงานดำเนินงานที่ปิดไปนั้นต้องแยกข้อมูลทั้งทางกายภาพ (Physical) และการดำเนินงาน (Operation) ได้อย่างชัดเจนอาจพูดได้อีกนัยหนึ่งว่า บริษัทต้องสามารถระบุสินทรัพย์ของส่วนงานดำเนินงานที่ยกเลิกและผลการดำเนินงานออกจากส่วนงานดำเนินงานที่ยังคงประกอบธุรกรรมได้ และมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้บริษัทต้องสามารถแยกข้อมูลของการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจและสินทรัพย์ระหว่างการ

³ ผู้เขียนได้วางแผนการวิเคราะห์ตามหนังสือ Financial Reporting and Statement Analysis: A Strategic Perspective ของ Clyde P. Stickney, and Paul R. Brown ปี ค.ศ. 1999 ในส่วน Earnings Sustainability

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้ง่ายงานภายนอกบริษัท

ดำเนินงานที่ยกเลิกและการดำเนินงานปกติออกมาให้ได้เช่นเดียวกัน⁴

การนำเสนอและการเปิดเผยข้อมูลของรายการดังกล่าวแตกต่างกันระหว่างหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยโดยมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาคำหนดให้แสดงเป็นบรรทัดแยกต่อกากำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนโดยแสดงด้วยจำนวนที่สุทธิจากภาษี แต่มาตรฐานการบัญชีของไทยฉบับที่ 54 เรื่องการดำเนินงานที่ยกเลิก กำหนดให้แสดงข้อมูลแยกเป็นอีกคอลัมน์หนึ่งในงบกำไรขาดทุน

ผู้ใช้ง่ายงานภายนอกบริษัทควรพิจารณาว่ากำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการยกเลิกส่วนงานดำเนินงานนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกหรือไม่หรือเป็นการเกิดขึ้นเพียงแค่ชั่วคราวเท่านั้น เหตุผลของการพิจารณาประเมินความสามารถในการทำกำไรและความยั่งยืนของกำไรดังกล่าวคือ อาจมีบางบริษัทที่มีกลยุทธ์การซื้อและขายธุรกิจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาซึ่งกลยุทธ์เช่นนี้ย่อมส่งผลให้กำไรขาดทุนจากการยกเลิกส่วนงานดำเนินงานเป็นกิจกรรมทางธุรกิจที่เกิดขึ้นเป็นประจำของบริษัท แต่อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่กำไรขาดทุนจากการยกเลิกส่วนงานดำเนินงานจะมีลักษณะเป็นรายการที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำ (Non-Recurring Items) ด้วยเหตุผลที่ว่าความหมายของการยกเลิกส่วนงานดำเนินงานนั้นเป็นการออกจากการประกอบธุรกิจหลักของบริษัท มิใช่การละทิ้งบางส่วนของกิจกรรมที่ดำเนินงานตามปกติเท่านั้น เช่น การยกเลิกโรงงานหรือแผนกงานในบางพื้นที่ เป็นต้น ดังนั้น นักวิเคราะห์ควรปรับปรุงข้อมูลกำไรให้สะท้อนภาพความเป็นจริงเพื่อที่จะสามารถพยากรณ์ผลประกอบการในอนาคตได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

กำไรขาดทุนจากรายการพิเศษ (Extraordinary Gains and Losses)

■ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่องกำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวด ข้อผิดพลาดที่สำคัญ และการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี ได้ให้คำนิยามของรายการพิเศษอย่างชัดเจนว่า (1) เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากรายการหรือเหตุการณ์ที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ และ (2) ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นประจำหรือเกิดขึ้นไม่บ่อย รายการกำไรขาดทุนจากรายการพิเศษสามารถแสดงได้โดยแสดงต่อจากรายการปกติในงบกำไรขาดทุน

การพิจารณาเป็นเชิงข้อขัดแย้งขั้นต้นนี้ต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของบริษัทเป็นสำคัญ เพราะเป็นไปได้ที่บริษัทสามารถระบุวัตถุประสงค์วิธีปฏิบัติต่อเงื่อนไขทั้ง 2 ประการที่กำหนดเน้นธุรกิจของตนเอง ดังนั้น รายการที่เกิดขึ้นอาจจะถูกจัดเป็นรายการพิเศษสำหรับบริษัทหนึ่ง แต่เป็นรายการปกติสำหรับอีกบริษัทหนึ่ง ตัวอย่างสำหรับรายการพิเศษ เช่น กำไรจากการปรับโครงสร้างหนี้⁵ กำไรหรือขาดทุนจากอัคคีภัย เป็นต้น ผู้ใช้ง่ายงานหรือนักวิเคราะห์ต้องประเมินและพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่ารายการพิเศษดังกล่าวเป็นรายการที่เกิดเป็นประจำ (Recurring Items) หรือรายการที่มีได้เกิดขึ้นเป็นประจำและไม่สามารถคาดการณ์การเกิดขึ้นในอนาคตได้ (Non-Recurring Items) หากผลการวิเคราะห์ระบุได้อย่างแน่นอนว่ารายการพิเศษดังกล่าวไม่ได้แสดงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและยากที่จะพยากรณ์ผลประกอบการในอนาคตได้รวมทั้งทำให้กำไรที่แสดงในปัจจุบันไม่มีคุณภาพ ผู้ซึ่งควรกำจัดผลกระทบของรายการดังกล่าวที่มีต่อตัวเลขกำไรออกไปโดยการไม่นำรายการพิเศษนั้นมาคำนวณรวมในกำไรที่เป็นตัววัดผลการดำเนินงานของบริษัท

⁴ Accounting Principles Board, Opinion No.30, "Reporting the Result of Operations". 1973.

⁵ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 34 เรื่อง การบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา ย่อหน้าที่ 18 กำหนดให้ลูกหนี้รับรู้รายการกำไรจากการปรับโครงสร้างหนี้เป็นรายการพิเศษและแสดงรายการตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่อง กำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวด ข้อผิดพลาดที่สำคัญ และการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี

การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี (Changes in Accounting Principles)

การเปลี่ยนแปลงหลักการหรือนโยบายบัญชีของบริษัทอาจจะสามารถเกิดขึ้นได้จากความสมัครใจของบริษัทโดยการเปลี่ยนแปลงในแต่ละครั้งต้องมีเหตุผลรองรับเพียงพอ เช่น การเปลี่ยนวิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือจากวิธีเข้าหลัง-ออกก่อน (LIFO) เป็นวิธีเข้าก่อน-ออกก่อน (FIFO) เป็นต้น มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่องกำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวด ข้อผิดพลาดที่สำคัญและการเปลี่ยนแปลงทางบัญชีกำหนดว่า เมื่อใดก็ตามที่บริษัทต้องการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี บริษัทต้องปรับข้อมูลเปรียบเทียบทุกงวดที่นำเสนอในงวดปัจจุบัน นอกจากนี้ไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติให้บริษัทใช้วิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไปแทน แต่ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้บริษัทคำนวณผลกระทบสะสมที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างของกำไรระหว่างก่อนการเปลี่ยนแปลงนโยบายและหลังการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีและแสดงรายการผลสะสมจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีไว้ในงบกำไรขาดทุน⁶ แต่ทั้งสองวิธียังคงต้องเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้ผู้ใช้รายงานได้ทราบข้อมูลอย่างละเอียด

ผู้ใช้งานและนักวิเคราะห์ทางการเงินควรตรวจสอบอย่างระมัดระวังเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีของบริษัทสะท้อนว่าการเกิดขึ้นดังกล่าว เป็นความพยายามอย่างยิ่งยวดของฝ่ายบริหารในการแสวงหากำไรให้เป็นไปตามความต้องการเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างหรือไม่ และสิ่งที่ปรากฏอาจเป็นสัญญาณบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต นอกจากนี้การปรับตัวเลขกำไรหรือรายงานไว้จะขึ้นอยู่กับประเภทหรือชนิดของรายการที่รายงานไว้ในรายงานการเงิน

ซึ่งนักวิเคราะห์พึงระวังในการแก้ไขและแปลผลเมื่อเข้าไปใช้ในการตัดสินใจ เพราะการเปลี่ยนแปลงที่บริษัทสมัครใจทำนั้นอาจให้ข้อมูลที่เกินกว่านโยบายบัญชีแบบเดิมก็เป็นได้

ขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ (Impairment Losses on Long-Lived Assets)

ในการซื้อหรือจัดสร้างขึ้นที่ราคาสูงเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ เช่น โรงงาน อุปกรณ์ เครื่องจักรหรือสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible Assets) เป็นต้น โดยปกติบริษัทจะคาดคะเนถึงประโยชน์ในอนาคตที่ได้จากสินทรัพย์เหล่านั้นตลอดอายุการใช้งาน อย่างไรก็ตาม อาจไม่เสมอไปที่การคาดคะเนจะถูกต้อง การพัฒนาเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าของคู่แข่ง การเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือระเบียบในการกำกับดูแลจากรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงในแนวโน้มของประชากร หรือปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาจส่งผลให้บริษัทต้องปรับเป็นประโยชน์ในอนาคตที่ได้รับจากสินทรัพย์ดังกล่าว น้อยกว่าที่คาดการณ์ในเบื้องต้นซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเรียกว่า การด้อยค่าของสินทรัพย์ ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ ได้ให้ความหมายของรายการขาดทุนจากการด้อยค่าว่า จำนวนของราคาตามบัญชีที่สูงกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของสินทรัพย์ หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นบริษัทต้องตีราคาสินทรัพย์ใหม่โดยการลดมูลค่าจากราคาทุนเดิม (Historical Costs) เป็นมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนซึ่งเปรียบเทียบกับราคาขายสุทธิของสินทรัพย์⁷ กับมูลค่าจากการใช้ของสินทรัพย์⁸ นั้นแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า และรับรู้รายการเป็นขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ในงบกำไรขาดทุน

⁶ Accounting Principles Board, Opinion No. 20, "Accounting Change". 1971.

⁷ ราคาขายสุทธิของสินทรัพย์ หมายถึง จำนวนที่จะได้รับจากการขายสินทรัพย์หักด้วยต้นทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์นั้นโดยที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระ ในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน

⁸ มูลค่าจากการใช้ของสินทรัพย์ หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตจากการใช้สินทรัพย์อย่างต่อเนื่อง และจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ณ วันสิ้นอายุการใช้งาน

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

แต่เชื่อว่าบริษัทจะประเมินมูลค่าสินทรัพย์ใหม่ได้ในทุกๆ รอบระยะเวลาบัญชี เพราะบริษัทจะสามารถประเมินมูลค่าใหม่ได้เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่เกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่บ่งบอกว่ามูลค่าของสินทรัพย์นั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดลง ตัวอย่างของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ซึ่งอาจส่งสัญญาณถึงปัญหามูลค่าของสินทรัพย์ เช่น

- การลดลงอย่างเป็นสาระสำคัญของมูลค่าตลาดของสินทรัพย์

- การเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญของเนื้อหาหรือวิธีใช้งานสินทรัพย์ หรือการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่มีนัยสำคัญของสินทรัพย์

- การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางกฎหมายหรือบรรยากาศทางธุรกิจที่มีผลกระทบต่อมูลค่าของสินทรัพย์ หรือการประเมินและการดำเนินการที่มีผลเสียหายอันเกิดขึ้นจากการกำกับดูแลของหน่วยงานกำกับดูแล

- ความต่อเนื่องของการขาดทุนจากการดำเนินงานหรือการสูญเสียกระแสเงินสดตั้งแต่อดีตจวบจนกระทั่งปัจจุบันและมีแนวโน้มต่อไปในอนาคตซึ่งเกิดจากกิจกรรมทางธุรกิจที่ใช้สินทรัพย์เหล่านั้นเพื่อก่อให้เกิดรายได้

- การลดมูลค่าของสินทรัพย์ของคู่แข่ง หรือผู้เข้าในอุตสาหกรรม

หน้าที่ของนักวิเคราะห์หรืองานที่ใช้รายงานการเงิน คือ การประเมินว่ารายการขาดทุนจากการลดค่าสินทรัพย์หรือไม่ควรที่จะนำมาคำนวณรวมในกำไรดำเนินงานในงวดนั้น เพื่อประมาณความยั่งยืนของกำไรในงวดที่เกิดขึ้น แต่โดยมากแล้วรายการขาดทุนจากการลดค่าสินทรัพย์จะถูกกำจัดออกไปเนื่องจากรายการดังกล่าวเป็นรายการที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ (Non-Recurring Items) และการแก้ไขผลกระทบของรายการนี้ต่อกำไรจึงก่อประโยชน์ให้ผู้ที่สามารถมองแนวโน้มของกำไรในอดีตและปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้นซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้อกับการตัดสินใจเพื่อประเมินความยั่งยืนของกำไรในอนาคตก

ต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจ (Restructuring Charges)

โดยปกติแล้วบริษัทจะดำเนินกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจหรือประกอบธุรกิจภายในขอบเขตของธุรกิจที่ดำรงอยู่ แต่ในบางครั้งบริษัทอาจตัดสินใจเปลี่ยนแปลงการปรับโครงสร้างระดับกลยุทธ์ที่จะกำหนดทิศทางของธุรกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงระดับการปฏิบัติการของบริษัท การตัดสินใจดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดต้นทุนแก่บริษัท ซึ่งบริษัทที่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นมักจะบันทึกเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการปรับโครงสร้างธุรกิจซึ่งมีต้นทุนประมาณการที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตัดสินใจและต้นทุนนี้ย่อมกระทบต่อกำไรที่รายงานไว้ในงวดโดยไม่ต้องสงสัย วิธีปฏิบัติสำหรับรายการต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการประมาณกำไรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการประเมินความสามารถในการทำกำไรของบริษัท เช่น เหตุผลเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่มีทิศทางของธุรกิจในช่วงกลางบ่อยครั้งจะชักจูงให้บริษัทรวมรายการนี้ไว้ในผลประกอบการที่รายงานซึ่งกำไรที่รายงานออกมามีคุณภาพลดลง เป็นต้น

ความยากลำบากประการหนึ่งสำหรับนักวิเคราะห์ในการแปลความหมายรายการต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจของบริษัทที่วิเคราะห์ เนื่องจากความหลากหลายของวิธีปฏิบัติต่อรายการนี้ในบริษัทต่างๆ เช่น

- บางบริษัทอาจประยุกต์ใช้หลักการบัญชีโดยถือหลักความระมัดระวัง (Conservatism Concept) เป็นสำคัญ เช่น การใช้สินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานไม่นาน และรับรู้ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทันที หรือการตัดจำหน่ายมูลค่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีอายุการใช้งานค่อนข้างสั้น เป็นต้น บริษัทที่ทำเช่นนี้ย่อมมีต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจที่รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายน้อยกว่าบริษัทที่ไม่ยึดถือหลักความระมัดระวังมากนัก

- บางบริษัทมีความพยายามที่จะลดต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจที่รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละงวดให้น้อยที่สุดเพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อกำไรที่เป็นความเสียหายต่อกำไรที่

รายงานจนเกินไป ดังนั้น บริษัทเหล่านี้จะมีต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี

■ บางบริษัทอาจรับรู้ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปรับโครงสร้างธุรกิจภายในงวดเดียวโดยรับรู้ด้วยต้นทุนให้มากที่สุด การกระทำเช่นนี้เป็นการลือสารข่าวร้ายทั้งหมดแก่สาธารณชนเพียงแค่ครั้งเดียว ซึ่งเราอาจเรียกวิธีการเช่นนี้ว่า Big Bath Method ด้วยวิธีการรับรู้ค่าใช้จ่ายภายในงวดเดียวจะมีประโยชน์ต่อบริษัทในแง่ของการลดหรือกำจัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการปรับโครงสร้างธุรกิจในอนาคตได้ และถ้าการปรับโครงสร้างธุรกิจประสบความสำเร็จรายได้ในอนาคตย่อมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและกำไรที่รายงานในอนาคตจะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ในหลายโอกาส การปรับโครงสร้างทางธุรกิจอาจถือเป็นสัญญาณที่นัยถึงการตกแต่งกำไรของฝ่ายบริหาร ดังนั้นนักวิเคราะห์หรือผู้ใช้รายงานการเงินควรตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนถึงความสมเหตุสมผลของจำนวนเงินและระยะเวลาในการปรับโครงสร้างธุรกิจขณะประเมินความยั่งยืนของกำไร และหากมีการปรับปรุงตัวเลขผลประกอบการ ผู้ใช้รายงานต้องตั้งสมมติฐานที่แน่นอนและมีความชัดเจนเพื่อมิให้ความไม่ถูกต้องและระดับของความอคติ (Level of Bias) ถูกนำไปรวมเป็นส่วนหนึ่งในผลของการวิเคราะห์ และการปรับปรุงดังกล่าวต้องคำนึงถึงผลกระทบทางภาษีที่เกิดขึ้นด้วย

การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี (Changes in Accounting Estimates)

ในบางครั้งการนำเอาหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles) ไปปฏิบัติ บริษัทจำเป็นต้องใช้ประมาณการเป็นส่วนหนึ่งของการประยุกต์ใช้ เช่น การประมาณอัตราการหนี้ที่คาดว่าจะสูญ การประมาณอายุการใช้งานของสินทรัพย์ การประมาณจำนวนงวดเวลาในการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ ไม่มีตัวตน การประมาณอัตราการรับประกันการรับคืนสินค้า เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีของบริษัทแต่สิ่งต่างเวลานั้น จะส่งผลให้รายได้และค่าใช้จ่ายที่

รายงานในงวดก่อนหน้าไม่ถูกต้อง เพื่อให้เป็นไปตามประมาณการทางบัญชีที่บริษัทเปลี่ยนแปลง บริษัทจะเลือกที่จะคำนวณผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและแสดงไว้ในงบการเงินของงวดที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือคำนวณผลกระทบดังกล่าวไปเรื่อยๆ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลกระทบต้องแจ้งกล่าว หรือบริษัทจะคำนวณและแสดงผลการเปลี่ยนแปลงของตัวเลขในปีปัจจุบันและในอนาคต วิธีปฏิบัติในรายงานการเงินที่ถูกกำหนดโดย Accounting Principles Board ของสหรัฐอเมริกาใน Opinion No. 20, 1971 คือ ทางเลือกอันท้ายสุดที่กำหนดให้บริษัทต้องอธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงประมาณการที่มีต่ออนุกรมเวลา เพราะผู้ใช้รายงานการเงินจะได้เห็นภาพของผลการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไปได้ชัดเจน

การเปลี่ยนแปลงการประมาณการทางบัญชีในแต่ละครั้งของบริษัทควรคำนึงถึงความสมบูรณ์ถ้วนทั่วในการปรับใช้มติฐานการบัญชีที่สอดคล้องกับการดำเนินงานทั้งหมดของบริษัท เพราะการเปลี่ยนแปลงประมาณการบ่อยครั้งจะทำให้ความเชื่อถือได้ของรายงานการเงินของบริษัทลดน้อยลง และจะทำให้คุณภาพของกำไรด้อยลงตามไปด้วย

ผู้ใช้รายงานการเงินและนักวิเคราะห์ต้องระบุดูประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และต้องพิจารณาถึงความสมเหตุสมผลของคำอธิบายของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บางครั้งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อหลักการบัญชีที่แก้ไขและประกาศใช้ใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงในสถานะเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจ แม้แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีก็เป็นเหตุผลที่สำคัญเช่นกัน แต่ก็เป็นไปได้ว่าฝ่ายบริหารของบริษัทต้องการเปลี่ยนแปลงประมาณการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการตกแต่งกำไร เช่น การเปลี่ยนประมาณการเพื่อเพิ่มกำไรเมื่อฝ่ายบริหารคาดการณ์ว่างวดถัดจากนี้ไปอีกหลายงวดกำไรที่รายงานอาจจะลดลงในอนาคต หรือการเปลี่ยนแปลงประมาณการเพื่อลดกำไรในงวดปัจจุบันเพื่อป้องกันมาตรการ

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

“
ในหลายๆ ครั้งการวิเคราะห์
การดำเนินงานของฝ่ายบริหาร
ก็เป็นแหล่งสำคัญของข้อมูล
ที่มีความหมายอย่างยิ่ง
ในการประเมินคุณภาพของกำไร
นักวิเคราะห์การเงินต้องมีความ
เข้าใจและวิเคราะห์ออกถึง
เป้าหมายของบริษัท แนวโน้มของ
รายได้และค่าใช้จ่าย บทวิจารณ์ของ
คู่แข่งชั้น รวมไปถึงการเปิดเผย
ข้อมูลต่างๆ ที่วิเคราะห์
การดำเนินงานโดยผู้บริหาร
ของบริษัท”

ของรัฐบาลเกี่ยวกับการผูกขาดกำไรในอุตสาหกรรม เป็นต้น
ด้วยเหตุผลที่กล่าวทั้งหมดนี้ ผู้ใช้รายงานและนักวิเคราะห์
ควรวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีที่เกิดขึ้น
ขึ้นนั้นว่าเกี่ยวข้องกับการส่งสัญญาณของฝ่ายบริหารที่ผิด
การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตหรือไม่ ซึ่งหากเป็นไปได้
เช่นนั้น นักวิเคราะห์ควรปรับปรุงตัวเลขเพื่อประเมินความ
ยั่งยืนของกำไรที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า

กำไรขาดทุนจากกิจกรรมที่มีได้เป็นการดำเนินธุรกรรม หลัก (Gains and Losses from Operating Activities)

ในการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจเป็นเรื่องปกติที่บริษัท
ต้องลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ เช่น โรงงาน อาคาร หรือ
อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้ผลิตหรือให้บริการที่จะรองรับ
กิจกรรมทางธุรกิจของบริษัท แต่การขายสินทรัพย์ที่ใช้ใน
การดำเนินงานที่มีได้เป็นธุรกรรมหลักของบริษัทก็เป็นผล
ปกติที่ก่อให้เกิดรายการกำไรหรือขาดทุน หรือกรณีของ
การลงทุนในบริษัทอื่นโดยการเข้าซื้อหุ้นสามัญก็อาจเป็น
กิจกรรมนอกเศรษฐกิจของบริษัทที่บริษัทคาดว่าจะก่อให้เกิด
กำไรหรือขาดทุนจากการลงทุนที่คุ้มค่า กิจกรรมการลงทุน
ในบริษัทร่วมหรือบริษัทย่อยดังกล่าวก็อาจพิจารณาว่า
เป็นการทำธุรกิจที่มีใช้การดำเนินงานหลักของบริษัทได้
เช่นกัน ดังนั้น การจำหน่ายเงินลงทุนในบริษัทดังกล่าวจะ
มีผลสืบเนื่องให้เกิดรายการกำไรขาดทุนจากการขายเงิน
ลงทุนในบริษัทร่วมหรือบริษัทย่อย ซึ่งรายการกำไรขาดทุน
จากกิจกรรมที่มีได้เป็นการดำเนินธุรกรรมหลักของบริษัท
เป็นเรื่องปกติที่บริษัทจะนำไปรวมคำนวณเป็นรายได้ของ
การดำเนินงานของบริษัทที่ปรากฏในรายงานการเงิน

นักวิเคราะห์ควรค้นหารายการข้างต้นที่เป็นรายการที่
มิได้เกิดขึ้นเป็นประจำ (Non-Recurring Items) และ
แก้ไขผลกระทบของรายการดังกล่าวในรายงานการเงินเพื่อ
ประมาณความยั่งยืนของกำไรและประเมินความสามารถใน
การทำกำไรของบริษัท แต่อาจเป็นไปได้ที่เกิดกรณีที่บริษัท
อธิบายรายการกำไรขาดทุนดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องตาม
ธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางธุรกิจหลักของบริษัท
และควรจะนำรายการนั้นนำไปพิจารณาพร้อมในการประเมิน
ความยั่งยืนของกำไร ถึงแม้ว่ากำไรขาดทุนนั้นจะมีได้

สัมพันธ์กับการขายสินค้าหรือบริการหลักของบริษัทเลยก็ตาม แม้ว่าบริษัทจะเชื่อมั่นอย่างยิ่งในรายการกำไรขาดทุนเช่นที่ว่านี้ในการรายงานกำไรจากผลประกอบการ แต่กำไรขาดทุนดังกล่าวก็อาจจะไม่เกิดขึ้นในระยะยาว ดังนั้น ประโยชน์ที่ได้รับจะเพิ่มขึ้นหากผู้ใช้รายงานแก้ไขผลประกอบการให้ถูกต้องด้วยวิธีการเดียวกันกับการปรับปรุงรายการต้นทุนการปรับโครงสร้างธุรกิจ

รายงานการเงินจะเปิดเผยข้อมูลหลากหลายประเภทที่เกี่ยวข้องกับกำไร และมีปัจจัยจำนวนมากไม่น้อยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของกำไรที่ประกาศในงวดปัจจุบันในฐานะที่เป็นเครื่องทำนายความยั่งยืนของกำไรในอนาคต ในการพิจารณากำไรที่รายงานในงวดปัจจุบันเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นตัวพยากรณ์การเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของผลประกอบการของบริษัท นักวิเคราะห์ต้องมีความเข้าใจในข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรม ข้อมูลบริษัทและกลยุทธ์ที่บริษัทเลือกใช้ รวมไปถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาของรายงานการเงิน ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์นี้จำเป็นต้องใช้วิจารณญาณเป็นอย่างมากหรือใช้ความเป็นศิลปะมากกว่าใช้ความเป็นศาสตร์ และความชำนาญในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ คือ คุณสมบัตินี้สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ใช้งายงานการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิเคราะห์

3. การตกแต่งกำไร (Earnings Management)

นิยามของการตกแต่งกำไรในมุมมองทางการบัญชี คือ “การบิดเบือนการประยุกต์ใช้วิธีการบัญชีให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป” แต่ในอีกอีกความเห็นของนาย Arthur Levitt อดีตประธานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาไว้ให้เรามองเห็นเกี่ยวกับความหมายของการตกแต่งกำไรไว้ว่า “การปฏิบัติการเพื่อให้กำไรที่รายงานต่อตลาดหลักทรัพย์นั้นสะท้อนความต้องการ

ของฝ่ายบริหารมากกว่าอยู่บนพื้นฐานของผลประกอบการทางการเงินของบริษัท”⁹

แต่บ่อยครั้งที่คำว่าตกแต่งกำไรถูกตีความว่าเป็น “จังหวะเวลาที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าของรายได้กำไรกำไรกำไรและขาดทุนเพื่อให้กำไรที่รายงานออกมาเกิดความผันผวนเกิดขึ้น” โดยส่วนใหญ่การตกแต่งกำไรจะเกิดขึ้นในกรณีของการรายงานกำไรที่สูงเกินจริง ย้ายสร้างค่าใช้จ่ายให้เกิดขึ้นในอนาคต เช่น การโอนกำไรที่บริษัทประมาณหนี้สงสัยจะสูญในอัตราที่ต่ำกว่าความเป็นจริงหรือไม่สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจ ทำให้ตัวเลขกำไรสูงกว่าที่ควรจะเป็น เป็นต้น การตกแต่งกำไรที่รู้จักกันโดยทั่วไปอย่างการตกแต่งกำไรด้วยวิธีการสำรองกำไรไว้ใช้อินอนาคต (Cookie Jar Reserve) โดยการตั้งสมมติฐานหรือการประมาณการที่ไม่สมจริงเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในงวดปัจจุบันและรับรู้เป็นกำไรสิ้นปีพร้อมกัน อาทิ การประมาณอัตราการคืนสินค้า การขาดทุนจากการให้กู้ยืม เป็นต้น

ฝ่ายบริหารต้องจัดการกำไรให้ดูไม่หือหวาหนักในสายตาของผู้คนภายนอกรวมทั้งผู้ถือหุ้นของบริษัทเพราะฝ่ายบริหารทราบดีว่าการแสดงกำไรที่มีความผันผวนจะนำไปสู่มูลค่าตลาดที่ตกต่ำลงของราคาหุ้น ฝ่ายบริหารที่ประสบความสำเร็จส่วนมากมักเชื่อว่ากลยุทธ์การกำหนดจังหวะเวลาการลงทุน รายได้ รายจ่ายและการตัดสินใจทางการเงินเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารที่สถานะและความเป็นอยู่ของเขาถูกกำหนดให้ผูกพันกับประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น

นักลงทุนในหลักทรัพย์และนักวิเคราะห์มักไม่พอใจเมื่อมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตกแต่งกำไรของบริษัทที่จำหน่ายหลักทรัพย์แก่ประชาชนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม นักลงทุนจะเกิดความเคืองแค้นเมื่อกำไรในแต่ละไตรมาสหรือกำไรประจำปีที่ยังรายงานออกมาไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ ดังนั้น นักลงทุนในหลักทรัพย์จึงมองการตกแต่งกำไรที่ทำ

⁹ The numbers game. Speech delivered at the NYU Center for Law and Business, New York, NY, September 28, 2001 โดย Arthur Levitt

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

แต่พองามหรือไม่มากนักเป็นวิถีปฏิบัติทางธุรกิจตามปกติ และสามารถยอมรับได้

การรับรู้ของสาธารณะต่อประเด็นการตกแต่งกำไรและผลกระทบของการตกแต่งกำไร (Public Perception of Earnings Management and The Impact of Earnings Management)

การตกแต่งกำไรนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพของกำไรอย่างมีต้องสงสัย เพราะการตกแต่งกำไรนั้นจะบิดเบือนข้อมูลซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื้อหาที่กำไรที่รายงานนั้นมีประโยชน์น้อยลงในการพยากรณ์หรือคาดการณ์ผลประกอบการในอนาคตของบริษัท ในแม่บทการบัญชีระบุไว้ว่า ข้อมูลที่มีประโยชน์คือข้อมูลที่ประกอบไปด้วยความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้ แต่การตกแต่งกำไรย่อมลดความน่าเชื่อถือของกำไรลงเพราะการวัดค่ากำไรมีอคติหรือความลำเอียงเกิดขึ้น รวมไปถึงกำไรที่ประกาศออกมานั้นไม่มีความน่าเชื่อถืออย่างเห็นได้ชัด เพราะกำไรมิได้แสดงอย่างที่มีนัยสำคัญว่าจะเกิดขึ้น เช่น กำไรที่มีความผันผวนจะถูกทำให้ดูราบเรียบมากขึ้น เป็นต้น

ในตลาดการเงินที่มีประสิทธิภาพ (Efficient Market) ความสำคัญเบื้องต้นที่ปรากฏ คือ นักลงทุนและนักวิเคราะห์สามารถเชื่อในกำไรหรือผลประกอบการที่บริษัทประกาศออกมาซึ่งทำให้บรรดานักลงทุนเลือก ลงทุนในหลักทรัพย์ได้ ในแวดวงนักลงทุนเชื่อว่าผลการตกแต่งกำไรในปัจจุบันปรากฏในงบการเงินของบริษัทต่างๆ อย่างกว้างขวางและครอบคลุมไปทั่วโลก เช่น กรณีของเวสต์คอม หรือเอนรอน เป็นต้น ซึ่งตรงกันข้ามเป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มนักลงทุนที่มักเฝ้าระวังว่าการตกแต่งกำไรเล็กๆ น้อยๆ เป็นเรื่องที่ไม่ดีจรรยาบรรณแต่อย่างใด สิ่งที่ทำลงไปนั้นเป็นกฎระเบียบที่จำเป็นและดูเป็นเรื่องธรรมดาของโลกธุรกิจในทุกวันนี้ และมีเพียงประการเดียวเท่านั้นที่ผลกระทบจากการตกแต่งกำไรดูจะมีอิทธิพลเพียงพอต่อการจัดสรรการลงทุนของเหล่านักลงทุน นั่นคือ ยามที่พวกเขา รู้สึกว่ากำลังโดนโกงหรือทุจริตอยู่

การรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของการตกแต่งกำไรแพร่หลายไปทั่วกำลังส่งผลกระทบต่อเรื่องอื่นที่รุนแรงอย่างยิ่ง กล่าวคือ ความเชื่อมั่นของสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนและนักวิเคราะห์ที่มีต่อรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้ภายนอกบริษัท การประกาศการตกแต่งกำไรของบริษัทได้ทำลายคุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่รับรู้ทั่วไปในตลาดทั้งหมด และเหตุการณ์สืบเนื่องที่ตามมาติดๆ กัน คือ ความเชื่อที่กำไรที่ประกาศออกมาโดยบริษัทต่างๆ นั้นไม่สะท้อนความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ ตามปกตินักลงทุนและนักวิเคราะห์จะไว้วางใจข้อมูลทางการเงินที่นำเสนอโดยบริษัทที่ช่วยเขาเหล่านั้นตัดสินใจในการลงทุน และเมื่อใดก็ตามที่นักลงทุนและนักวิเคราะห์รวมทั้งผู้ใช้รายงานการเงินเชื่อว่าข้อมูลที่เขารับนั้นไม่มีประโยชน์อะไรเลยและไม่มี ความหมายสำหรับพวกเขา ปัจจุบันกลุ่มบุคคลในแวดวงการเงินและการลงทุนจะระแวงและเริ่มไม่เชื่อถือในบริษัทที่ลงทุนไปในที่ที่กลัวความหวาดหวั่นวิตกของบรรดานักลงทุนจะถูกขยายผลและก้าวไปสู่สถานะที่ราคาหลักทรัพย์มีความผันผวนโดยไม่จำเป็น

เมื่อนักลงทุนสูญเสียความเชื่อมั่นในกำไรที่รายงานไว้ในรายงานการเงินของบริษัท พวกเขาเหล่านั้นจะถูกบังคับให้เข้าไปสู่เกมแห่งการคาดเดาอย่างไม่ดีต่อผลที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัท สุดท้ายแล้วความไม่แน่นอนดังกล่าวจะมีพลังในการบั่นทอนกระแสการไหลเวียนที่มีประสิทธิภาพของเงินทุนและการมาสู่หนทางเช่น นั้นย่อมเป็นการทำลายตลาดการเงินโดยรวม

แรงจูงใจต่อการตกแต่งกำไร (Incentives to Manage Earnings)

ในบางงวดการดำเนินงาน ผู้บริหารของบริษัทไม่สามารถนำพาบริษัทไปยังเป้าหมายที่วางไว้ได้ ทำให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้บริหาร เช่น การทำให้ผู้ถือหุ้นไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้รับ เป็นต้น การเกิดผลกระทบเช่นนี้จะทำให้ผู้บริหารเกิดแรงจูงใจให้แสดงตัวเลขกำไรที่ผู้บริหารคิดว่าตนเองหรือบริษัทจะได้ประโยชน์

สูงสุดโดยไม่คำนึงถึงผลประกอบการที่แท้จริงของบริษัท

- ผลตอบแทนหรือแผนการจ่ายโบนัสที่ขึ้นกับผลประกอบการ (Management Compensation and Bonus Plan)

ประเด็นผลตอบแทนของผู้บริหาร เช่น สิทธิในการซื้อหุ้นสามัญล่วงหน้า (Stock Option) หรือเงินเดือน (Salary) เป็นต้น รวมไปถึงแผนการจ่ายโบนัสแก่ฝ่ายบริหารที่ผูกไว้กับกำไรทางบัญชีหรือผลประกอบการของบริษัทจะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงตัวเลขกำไรให้ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงเพื่อเพิ่มผลตอบแทนให้แก่ตนเอง ในกรณีดังกล่าวยังคงมีปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญต่อการตกแต่งกำไรคือ เงื่อนไขที่กำหนดผลตอบแทนแก่ผู้บริหารให้ขึ้นกับช่วงของกำไรที่ได้จากการดำเนินงานในงวดนั้น และความแตกต่างระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นจริงกับช่วงของกำไรที่กำหนดไว้ หากความแตกต่างนั้นมีมากเกินไปจนทำให้ผู้บริหารคาดว่าการตกแต่งกำไรจนทำให้กำไรที่เกิดขึ้นจริงเท่ากับหรือมากกว่าช่วงของกำไรที่กำหนดไว้ทำได้อย่างยากลำบาก แรงกระตุ้นจากการเพิ่มผลตอบแทนก็จะไม่ส่งผลอันใดในกรณีเช่นนี้

- เงื่อนไขในการกู้ยืมและภาระผูกพัน (Debt Covenants and Contractual Obligations)

ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้หลายรายต้องการให้ผู้กู้หรือลูกหนี้ปฏิบัติตามรายละเอียดในสัญญาเงินกู้ ซึ่งระบุข้อกำหนดหรือข้อตกลงที่เป็นเงื่อนไขในการกู้ยืม โดยทั่วไปเงื่อนไขเหล่านี้จะระบุเจาะจงจำนวนเงินหรืออัตราส่วนการเงินที่ลูกหนี้ต้องดำรงรักษาระดับเป้าหมายเหล่านี้ การฝ่าฝืนเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ย่อมส่งผลให้เกิดการเจรจาประนีประนอมใหม่ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจากการตกลงกันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นหรือการลดวงการค้าเชื่อซึ่งมีผลทำให้ลูกหนี้ต้องหาเงินสดมาชำระหนี้สินเร็วขึ้นกว่าเดิม ด้วยเหตุนี้การปรากฏขึ้นของตัวเลขบัญชีกำไรบนพื้นฐานของเงื่อนไขในการกู้ยืมและภาระผูกพันต่างๆตามสัญญาย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้บริหารตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา และแรงจูงใจอีกประการหนึ่งที่ทำให้

ผู้บริหารตัดสินใจตกแต่งกำไรของบริษัท ได้แก่ ประโยชน์ที่บริษัทจะสามารถเข้าสู่ตลาดตราสารหนี้ เช่น หุ้นกู้ ซึ่งสามารถได้ง่ายขึ้นจากตัวเลขกำไรที่ประสบความสำเร็จ

- ความสม่ำเสมอของผลประกอบการที่รายงานต่อสาธารณะ (Income Smoothing)

หากผู้บริหารต้องการตกแต่งกำไรให้ดูอ่อนช้อยเรียบและไม่วือหวานัก ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจให้ลดกำไรที่ประกาศในปีที่กำไรสูงขึ้นโดยไม่ได้คิดมากก่อน ในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารจะเปี่ยมจูงใจให้เพิ่มกำไรที่ประกาศในปีที่กำไรลดต่ำลงอย่างคาดไม่ถึง รูปแบบของการตกแต่งกำไรจากปัจจัยกระตุ้นเช่นนี้มีแบบแผนที่จะเพิ่มกำไรในปีที่กำไรที่แท้จริงตกต่ำผิดปกติและลดกำไรลงในปีที่กำไรที่แท้จริงสูงขึ้นอย่างไม่เป็นธรรมชาติ

เหตุผลหนึ่งที่สำคัญของการตกแต่งกำไร คือ การลดความผันผวนหรือแปรปรวนของการเปลี่ยนแปลงในผลประกอบการหรือกำไรของบริษัท แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังซึ่งก็คือปรับกำไรให้ราบเรียบ คือความคิดที่ว่านักลงทุนและผู้วิเคราะห์ที่ต้องการพยากรณ์กำไรในอนาคต ถ้าการเปลี่ยนแปลงของกำไรระหว่างงวดค่อนข้างสม่ำเสมอมีผลให้นักลงทุนหรือนักวิเคราะห์คาดการณ์ผลประกอบการในอนาคตได้ง่ายขึ้น ภายใต้แนวคิดเช่นนี้ นักลงทุนจะเต็มใจชำระราคาที่มากกว่าเดิมเพื่อให้ได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทที่มีผลประกอบการสม่ำเสมอ เพื่อรอรับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุนในอนาคต

- การรักษาระดับความเจริญเติบโตของผลการดำเนินงาน (Pattern of Earnings Growth)

แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนแนวคิดหนึ่งได้แสดงว่า นักลงทุนเต็มใจที่จะจ่ายเงินซื้อหุ้นด้วยจำนวนเงินที่มากขึ้นสำหรับบริษัทที่ประกาศว่าผลการดำเนินงานหรือกำไรมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หลักฐานบางอย่างที่มีเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้บ่งบอกอย่างชัดเจนว่า เมื่อบริษัทไม่สามารถที่จะรักษาการเจริญเติบโตของผลประกอบการได้ด้วยการประกาศกำไรที่ลดลงในงวดเดียวมีผลทำให้ราคาหุ้นลดลงมหาศาล

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

สำหรับผู้บริหารของบริษัทที่สามารถดำรงการเติบโตของกำไรได้เป็นระยะเวลายาวนานหลายปีจะมีสิ่งเร้าใจให้เกิดความต่อเนื่องของการรายงานกำไรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี วิธีทางเดียวที่จะประสบความสำเร็จในการทำเช่นนั้นคือการจัดการกำไรให้ลดลงในปีที่กำไรที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้นและจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้นเมื่อปีนั้นกำไรที่แท้จริงตกต่ำลง

■ การประกาศกำไรที่เป็นไปตามการคาดการณ์ของนักวิเคราะห์ (Meeting Analysts' Consensus)

หน้าที่หนึ่งของนักวิเคราะห์รายงานการเงิน คือ การพยากรณ์กำไรของบริษัทมหาชนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในไตรมาสหรือปีถัดไป บทวิเคราะห์ (Analysts' Reports) เหล่านี้สามารถหาได้จากสื่อมวลชนหรือที่สาธารณะต่างๆ เช่น ตลาดหลักทรัพย์หรือเครือข่ายในโลกไซเบอร์ (Internet) เป็นต้น เนื่องด้วยบทวิเคราะห์ที่ว่าด้วยการพยากรณ์ผลการดำเนินงานในอนาคตของนักวิเคราะห์เป็นข้อมูลสาธารณะ ผู้บริหารจึงสามารถล่วงรู้ถึงกำไรหรือผลประกอบการที่นักวิเคราะห์คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นก่อนที่บริษัทจะประกาศกำไรอย่างเป็นทางการ

ถ้าฝ่ายบริหารเชื่อว่าราคาหุ้นของบริษัทจะตกต่ำลงอย่างมีสาระสำคัญหากกำไรที่ประกาศต่อสาธารณะนั้นน้อยกว่ากำไรที่นักวิเคราะห์คาดการณ์ไว้ ความเชื่อนี้จะนำมาซึ่งแรงกระตุ้นให้มีการตกแต่งกำไรอยู่เสมอเพื่อให้กำไรนั้นแสดงเป็นไปตามหรือสูงกว่าการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์

หลักสำคัญของการประกาศกำไรให้เท่ากับที่ผู้ถือหุ้นต้องการคาดคะเนของนักวิเคราะห์สามารถนำไปถึงวิธีการ 2 วิธีที่จะทำเช่นนั้นได้ ได้แก่ 1. นักวิเคราะห์ประมาณการกำไรต่ำกว่ากำไรที่บริษัทประกาศออกมาเสมอซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเพื่อสร้างความพอใจแก่ผู้ลงทุนเกี่ยวกับความสามารถของนักวิเคราะห์ที่ปล่อยให้ผู้ลงทุนรู้สึกวุ่นวายใจลงทุนถูกต้องตามที่นักวิเคราะห์แนะนำ หรือ 2. ผู้บริหารตกแต่งกำไรเพื่อให้เป็นไปตามการวิเคราะห์ของนักวิเคราะห์ ซึ่งทั้งสองวิธีนี้สามารถเป็นไปได้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาพร้อมๆ กัน

แต่ก็ยังคงมีสาเหตุอื่นๆที่ทำให้เกิดการตกแต่งกำไรของบริษัท เช่น คักยภาพในการควบรวมกิจการ (Potential Merger) หากบริษัทมีเป้าหมายที่จะดำเนินการควบรวมกิจการกับบริษัทอื่น ฐานะทางการเงินที่แข็งแกร่งย่อมเป็นที่ดึงดูดสำหรับบริษัทต่างๆ ในการทำการควบรวมกิจการเข้าด้วยกัน หรือการวางแผนและงบประมาณ (Planning and Budgets) บางครั้งบริษัทตั้งงบประมาณและงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อผลักดันให้ผู้บริหารทำได้ดีเป็นพิเศษ และจุดนี้ก่อให้เกิดแรงกดดันแก่ผู้บริหารที่จะต้องทำกำไรให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ถือหุ้นของบริษัท นอกจากนี้ การปกปิดรายการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawful Transactions) ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการตกแต่งกำไร บางบริษัทใช้การตกแต่งกำไรเพื่อปิดการกระทำต่างๆ ที่ผิดกฎหมาย เช่น การขายอสังหาริมทรัพย์ การทุจริต การกระทำที่ไม่ถูกต้องทางจริยธรรม เป็นต้น

วิธีการตกแต่งกำไร (Types of Earnings Management)

เทคนิคหรือวิธีการที่ทำให้กำไรของบริษัทเป็นไปตามความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้บริหารมีหลากหลายวิธีการ แต่ที่จะกล่าวถึงในบทความนี้เป็นวิธีการที่เกิดขึ้นในอดีต และยังคงปรากฏต่อเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้¹⁰

■ การปรับมูลค่าบัญชีค่าเพื่อมูลค่า (Valuation Allowances)

บัญชีค่าเพื่อมูลค่าปรากฏในงบดุลและแสดงยอดในด้านเครดิต บัญชีค่าเพื่อมูลค่านี้จะแสดงลดยอดมูลค่าของสินทรัพย์ในงบดุล (Contra-Asset Accounts) ที่เรียกว่าบัญชีปรับมูลค่าสินทรัพย์ หรือแสดงเพิ่มยอดมูลค่าของหนี้สิน ด้วยเหตุที่บัญชีนี้มียอดคงเหลืออยู่ทางฝั่งเครดิต เมื่อมีการบันทึกบัญชีก็จะสามารถบันทึกเดบิตบัญชีค่าใช้จ่ายให้ปรากฏในงบกำไรขาดทุนได้

เหตุผลของการใช้บัญชีค่าเพื่อมูลค่าเป็นตัวตกแต่งกำไรอยู่บ่อยครั้งเพราะบัญชีนี้อยู่บนพื้นฐานการประมาณการ

¹⁰ ข้อมูลอ้างอิงหนึ่งอ้างอิงจากหนังสือ Financial Reporting and Analysis ของ David A. Guenther ปี ค.ศ. 2005

ของฝ่ายบริหารเท่านั้น และยอดคงเหลือสามารถเพิ่มหรือลดในแต่ละงวดได้ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

การเพิ่มขึ้นของยอดคงเหลือจะส่งผลให้มีการบันทึกค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในงวดปัจจุบันและทำให้กำไรที่แสดงในงวดนี้ลดลง วิธีการเช่นนี้อาจปรับใช้ได้กับ (1) เทคนิคการสำรองกำไรเพื่อใช้ในอนาคต (Cookies Jar Reserves) ซึ่งเป็นการรับรู้ค่าใช้จ่ายในงวดปัจจุบันแล้วบันทึกเป็นหนี้สินเพื่อลดยอดค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและจะส่งผลให้กำไรในอนาคตสูงกว่าที่ควรจะเป็น หรืออาจจะปรับใช้ควบคู่กับ (2) เทคนิคการรับรู้ค่าใช้จ่ายจำนวนมหาศาลภายในงวดเดียว (Big-Bath Method) โดยการรับรู้ค่าใช้จ่ายผ่านทางบัญชีวัดมูลค่า เช่น การบันทึกค่าใช้จ่ายบัญชีค่าใช้จ่ายในการรับประกันสินค้าแล้วบันทึกหนี้สินจากการรับประกันสินค้าที่เกิดในอนาคตจำนวนมากหรือบันทึกบัญชีหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญซึ่งคำนวณอัตราลูกหนี้ผิดชำระที่สูงเกิดจริงเพื่อให้เกิดค่าใช้จ่ายจำนวนมากและในงวดถัดๆ ไปผลประกอบการจะสูงกว่าที่ผ่านมา เป็นต้น การรับรู้ค่าใช้จ่ายจำนวนมหาศาลภายในงวดเดียวเป็นการประกาศข่าวร้ายเพียงครั้งเดียวต่อนักลงทุนในตลาด และในอนาคตบริษัทจะสามารถทำกำไรได้มากขึ้นจากการตกแต่งกำไรด้วยวิธีเช่นนี้ เนื่องจากบริษัทไม่มีค่าใช้จ่ายเหลืออยู่หรือมีจำนวนน้อย ตัวอย่างของการตกแต่งกำไรด้วยวิธี Big Bath สามารถทำได้โดยการปรับโครงสร้างธุรกิจซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปรับโครงสร้างซึ่งได้อธิบายรายละเอียดในหัวข้อก่อนๆ ของเล่มนี้ไปแล้ว

การลดยอดคงเหลือของบัญชีวัดมูลค่าในงวดปัจจุบันจะมีผลให้ค่าใช้จ่ายลดลงและกำไรที่แสดงในรายงานการเงินจะเพิ่มขึ้น เช่น บัญชีวัดมูลค่าใช้ในการรับประกันการซ่อมแซมถังวอดนี้ต้องการแสดงกำไรเพิ่มขึ้นก็ทำได้โดยบันทึกบัญชีนี้ในอัตราที่ต่ำกว่า เป็นต้น

■ ทางเลือกเกี่ยวกับวิธีการทางบัญชี (Accounting Method Choice)

ผู้บริหารมีหนทางที่จะสามารถตกแต่งกำไรทางบัญชีที่รายงานโดยผ่านทางเลือกวิธีการทางบัญชี ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้วิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือที่แตกต่างกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเลือกใช้วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา เช่น วิธีเส้นตรง (Straight-Line Method) วิธีผลรวมจตุรัส (Sum-of-The-Years-Digits Method) เป็นต้น การจะการตัดสินใจเลือกวิธีดังกล่าวก็จะกระทำในแต่ละปีเช่นเดียวกัน

การเลือกใช้วิธีการทางบัญชีในการตกแต่งกำไรจะไม่เหมือนกับการใช้บัญชีวัดมูลค่าเนื่องจากวิธีนี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการวัดค่าในงบการเงินในอนาคตได้ง่าย เพราะเหตุว่าบริษัทไม่สามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการทางบัญชีในแต่ละปีได้ตามอำเภอใจหรืออย่างไรเหตุผล

■ การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Economic Decision)

การตกแต่งกำไรด้วยวิธีการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเป็นวิธีการที่ผู้บริหารบิดเบือนตัวเลขด้วยการทำให้กระแสเงินสดและกำไรในระยะสั้นดูดี แต่ผลกระทบจากการบิดเบือนจะส่งผลต่อบริษัทในระยะยาว เช่น การลดงบประมาณการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ผลประกอบการดูดีขึ้น เป็นต้น

การตกแต่งกำไรด้วยวิธีนี้นอกจากจะมีผลกระทบต่อกำไรในงบกำไรขาดทุนแล้ว ยังมีผลกระทบต่อกระแสเงินสดของบริษัทอีกด้วย เนื่องด้วยกระแสเงินสดของบริษัทถูกกระทบจากการตกแต่งกำไร การตัดสินใจเช่นนี้จึงเรียกได้ว่ามีผลกระทบเชิงเศรษฐกิจที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น หากฝ่ายบริหารต้องการเพิ่มกำไรที่รายงานก็สามารถที่จะลดการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของบริษัทได้ เพราะว่าการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาจะถูกรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายหากไม่เข้าข่ายตามนิยามของสินทรัพย์และให้เป็นไปตามหลักความระมัดระวัง (Conservatism Concept) การลดการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ก็เป็นการลดค่าใช้จ่ายในงวดนั้นด้วยและมีผลให้กำไรในงวดนั้นเพิ่มสูงขึ้น แต่การตัดสินใจเช่นนี้มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดในงวดปัจจุบันของบริษัทด้วยเพราะการลดลงของการใช้จ่ายใน

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

การวิจัยและพัฒนา ถึงแม้ว่าบริษัทจะรายงานกำไรและกระแสเงินสดที่สูงขึ้น แต่การลดการใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาอาจจะส่งผลร้ายต่อบริษัทหากว่าคู่แข่งสามารถพัฒนาเทคโนโลยีก้าวหน้ากว่าตนและท้ายที่สุดก็จะมีผลกระทบในทางลบต่อกระแสเงินสดในอนาคตที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Future Cash Flows) จากผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แนะนำออกสู่ตลาด ดังนั้น การตัดสินใจดังกล่าวจะเป็นอันตรายต่อบริษัทในระยะยาวแม้ว่าจะทำให้บริษัทดูดีจากความสามารถในการทำกำไรในระยะสั้นก็ตาม

■ การตกแต่งบัญชีเมื่อมีการควบรวมกิจการ (Creative Acquisition Accounting)

เมื่อมีการควบรวมหรือซื้อบริษัทด้วยวิธีซื้อ (Purchase Method) บริษัทที่เป็นผู้ซื้อจะต้องบันทึกมูลค่าของบริษัทที่ถูกซื้อด้วยราคาตลาด (Market Value) และหากราคาทุนจ่ายซื้อยังคงสูงกว่ามูลค่าตลาด บริษัทจะต้องบันทึกค่าความนิยม (Goodwill) และตัดเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละปี เมื่อมีการจัดทำงบการเงินรวม (Consolidated Financial Statement) ด้วย ผลสืบเนื่องจากการควบรวมด้วยวิธีนี้จะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในอนาคตซึ่งจะทำให้กำไรในอนาคตลดลงอย่างเป็นสาระสำคัญ ดังนั้น บริษัทจะใช้วิธีการตัดส่วนหนึ่งของราคาซื้อเป็นค่าใช้จ่ายภายในงวดเดียวโดยจัดประเภทบัญชีเป็นบัญชีการวิจัยและพัฒนาที่อยู่ในช่วงดำเนินการ (In Process Research and Development) การทำเช่นนี้เพื่อมิให้มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในอนาคตที่จะจุดด่างกำไรในงวดต่อไปของบริษัท ซึ่งการตัดเป็นค่าใช้จ่ายในลักษณะดังกล่าว ผู้สอบบัญชีมักไม่คิดค้นเพราะเป็นไปตามหลักความระมัดระวัง

■ การประยุกต์ใช้หลักความระมัดระวังเพื่อตกแต่งกำไร (Immaterial Misapplication of Accounting Principles)

ในบางครั้งผู้บริหารการเงินอาจทำให้เกิดจากการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัทจะทำให้ให้นักลงทุนและผู้ถือหุ้นไม่พอใจเพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ และจะส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นหรือสถานะของผู้บริหาร ผู้บริหารจึงจำเป็นที่จะต้องตกแต่งกำไรโดยการบันทึกจำนวนเงินที่ไม่มีนัยสำคัญเพื่อให้กำไรเป็นไปตามการคาดการณ์ของตลาด ซึ่งผู้สอบ

บัญชีมักไม่สนใจประเด็นดังกล่าวเนื่องจากจำนวนเงินนั้นไม่มีนัยสำคัญ จึงไม่ได้สนใจรายละเอียดดังกล่าว เมื่อรวมตัวเลขดังกล่าวทั้งหมดแล้ว อาจมีนัยสำคัญก็เป็นได้ เช่น การใช้บัญชีรายการปรับปรุงอื่นๆ ในการหักแวงรวมได้ เป็นต้น และรายการดังกล่าวข้างต้นนี้อาจไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ เนื่องจากผู้บริหารได้พิจารณาแล้วว่ารายการนี้ไม่มีนัยสำคัญ

■ การรับรู้รายได้ก่อนเวลาอันควร (Premature Recognition of Revenue)

บริษัทอาจตกแต่งกำไรให้สูงขึ้นโดยการรับรู้รายได้ก่อนที่จะเข้าเงื่อนไขการรับรู้รายได้ อย่างสมบูรณ์ซึ่งเงื่อนไขการรับรู้รายได้ได้ตามมาตรฐานบัญชีของไทย ฉบับที่ 37 เรื่อง การรับรู้รายได้ คือ กระบวนการขายเสร็จสิ้นซึ่งความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เป็นสาระสำคัญของความเป็นเจ้าของสินค้าโอนไปยังผู้ซื้อแล้ว (Earned) และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับรายการบัญชีจะเข้าปฏิบัติการ (Realized) แต่บางบริษัทยังมีได้ให้กระบวนการขายสิ้นสุดลงซึ่งหมายถึงสินค้ายังไม่ได้ส่งไปยังลูกค้า แต่บริษัทกลับรับรู้รายได้จากการขายสินค้าในทันทีเพื่อให้กำไรในงวดปัจจุบันสูงขึ้น

■ การตกแต่งกำไรกับประเด็นความยืดหยุ่นในรายงานการเงิน (Earnings Management and Flexibility in Financial Reporting)

ถึงแม้ว่าการตกแต่งกำไรจะก่อให้เกิดการสูญเสียความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อบริษัทและทำลายประสิทธิภาพของตลาดโดยรวม แต่กลับมีข้อถกเถียงในประเด็นการตกแต่งกำไรอีกด้านหนึ่ง ประเด็นโต้แย้งให้เหตุผลที่ชวนให้คิดถึงวัตถุประสงค์เบื้องต้นของรายงานการเงิน คือ การแก้ไขปัญหาคาความไร้สมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) ปัญหาดังกล่าว หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัทได้มากกว่าบุคคลภายนอก ดังนั้น รายงานการเงินจึงเสนอวิธีทางให้ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดข้อมูลของผู้บริหารซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวไปสู่ผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

หากรายงานการเงินไม่อนุญาตให้ผู้บริหารใช้ความ
ยืดหยุ่นในรายงานการเงินได้ในบางระดับ ก็จะเป็นเรื่อง
ยากที่ผู้บริหารจะนำข้อมูลของผู้บริหารที่เกี่ยวกับผล
ประกอบการของบริษัทไปสู่ผู้ใช้งาน เพราะวิธีปฏิบัติ
ทางการบัญชีไม่สามารถให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ที่มากพอ
แก่การตัดสินใจได้ในทุกๆ ธุรกิจ กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า
มาตรฐานการบัญชีจะต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสม
กับสภาพของธุรกิจแต่ละประเภท ด้วยเหตุนี้มาตรฐานการ
บัญชีจึงอนุญาตให้ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้วิจารณ
ญาณในแต่ละสถานการณ์ในรายงานการเงิน เช่น การ
ประมาณอายุการใช้งานของสินทรัพย์ การประมาณยอด
คงเหลือบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ หรือการประมาณ
ราคาซากของสินทรัพย์ เป็นต้น ท้ายที่สุดแล้วผู้ใช้งาน
การเงินจะได้ข้อมูลที่ดีกว่าเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
บริษัทก็เป็นได้ถ้าผู้บริหารไม่เอาประโยชน์ส่วนตัวเข้ามา
เกี่ยวข้อง

บทสรุป

คุณภาพของกำไรจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
ของผู้ใช้งานการเงิน คุณภาพของกำไรดังกล่าวจะ
ช่วยให้ผู้ใช้งานพยากรณ์ผลประกอบการหรือผลการ
ดำเนินงานของบริษัทได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ใช้งานการเงิน
ควรทำการปรับปรุงกำไรที่บริษัทประกาศต่อสาธารณะชน
เพื่อให้ได้คุณภาพในการวิเคราะห์ตามที่ต้องการ โดยการแก้ไข
ปรับปรุงตัวเลขนั้นทำเพื่อลดผลกระทบของความผิดพลาด
ในการวัดค่า ลดผลกระทบของกำไรที่ไม่เกิดขึ้นประจำ
เพื่อประเมินความยั่งยืนของกำไร และลดผลกระทบของ
ความเป็นไปได้ในการตกแต่งตัวเลขของฝ่ายบริหาร การ
ปรับปรุงตัวเลขจากผลการปฏิบัติงานดังกล่าวจะทำให้ได้กำไรที่
เหมาะสมและมีคุณภาพ และการปรับปรุงดังกล่าวขึ้นอยู่กับ
กับวิจารณญาณของแต่ละคนซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัว

ดังนั้น การวิเคราะห์เพื่อให้ได้คุณภาพของกำไรของ
ผู้ใช้งานจึงไม่เหมือนกันอันจะขึ้นอยู่กับความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรม ข้อมูลบริษัทที่ทำการวิเคราะห์
รวมไปถึงทักษะในด้านการวิเคราะห์และความเข้าใจอย่าง
ลึกซึ้งในข้อมูลรายงานการเงิน รวมไปถึงมีความระมัดระวัง
ในข้อมูลที่ปรากฏในรายงานการเงินที่อาจทำให้คุณภาพของ
กำไรลดลง ในหลายๆ ครั้งการวิเคราะห์การดำเนินงานของ
ฝ่ายบริหารก็เป็นแหล่งสำคัญของข้อมูลที่มีความหมาย
อย่างยิ่งในการประเมินคุณภาพของกำไร นักวิเคราะห์การ
เงินต้องมีความเข้าใจและวิเคราะห์ออกถึงเป้าหมายของบริษัท
(Corporate Goals) แนวโน้มของรายได้และค่าใช้จ่าย
(Trends in Revenues and Expenses) บทวิจารณ์
ของคู่แข่ง (Competitor Comments) รวมไปถึงการ
เปิดเผยข้อมูลต่างๆ ที่วิเคราะห์การดำเนินงานโดยผู้บริหาร
ของบริษัท ตัวอย่างที่นักวิเคราะห์หรือผู้ใช้งานการเงิน
ควรให้ความสนใจ อาทิ

1. ภารกิจของบริษัท (The mission of the company)
2. ขอบเขตการลงทุนที่บริษัทเน้นเป็นพิเศษ (The investments that the company emphasized)
3. กลยุทธ์ทางการเงินของบริษัท (The financial strategies of the company)
4. เกณฑ์การพิจารณาผลการดำเนินงานของบริษัท (The basis for judging the performance of the company) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะช่วยให้ผู้ใช้งานการเงิน
ภายนอกบริษัทสังเกตเห็นร่องรอยที่ทำให้กำไรมีคุณภาพต่ำลง
เช่น การวิเคราะห์ว่ากระแสเงินสดสัมพันธ์กับกำไรที่
รายงานหรือไม่ ลูกหนี้มีความสัมพันธ์กับรายได้หรือไม่
หรือแม้แต่กำไรของบริษัทที่รายงานนั้นเป็นไปตามการคาด
การณ์ของนักวิเคราะห์อย่างแน่นอนและสม่ำเสมออีกอาจ
ทำให้เห็นสาเหตุของคุณภาพของกำไรที่ลดต่ำลงก็เป็นได้

■ บทความทั่วไป

คุณภาพของกำไรในรายงานการเงินที่นำเสนอต่อผู้ใช้รายงานภายนอกบริษัท

บรรณานุกรม

Accountancy, The. (2004). *Aggressive earnings management warning*. (134): 16.

Dechow, P.M. (1994). Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance The role of accounting accruals. *Journal of Accounting and Economics*. 18: 3-42.

Guenther, D.A. (2005). *Financial Reporting and Analysis*. NY: McGraw-Hill.

Levitt, A. (1998). *The numbers game*. Speech delivered at the NYU Center for Law and Business, New York, NY, September 28. Available at: <http://www.sec.gov/news/speech/speecharchive/1998/spch220.txt>.

Qiang Cheng, and Warfield, T.D. (2005). Equity Incentives and Earnings Management. *The Accounting Review*. 80(2): 441-476

Stickney, C.P. and Brown, P.R. (1999). *Financial Reporting and Statement Analysis: A Strategic Perspective*. TX: Dryden.

กอบแก้ว รัตนอุบล, ผศ. (2541). ตกแต่งตัวเลขกำไรสุทธิ: เขาทำกันอย่างไร?. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 78: 27-31

กอบแก้ว รัตนอุบล, ผศ. (2548). งบกำไรขาดทุนรูปแบบใหม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*. 1: 38-46.

พยอม สิงห์เสนห์, ศ.คุณหญิง. (2542). *การบัญชีทรัพย์สิน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 34 เรื่องการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้สินปัญหา*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 เรื่องการเปิดเผยของสินทรัพย์*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้รายได้*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่องกำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับวงซื้อตลาดที่สำคัญ และการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 43 เรื่องการรวมธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 51 เรื่องสินทรัพย์ไม่มีตัวตน*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2544). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 54 เรื่องการดำเนินงานที่ยกเลิก*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

(2534). *ศัพท์บัญชี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

JAP